

مؤسسه کار و تأمین اجتماعی

۲۱۳

مؤسسه کار و تأمین اجتماعی

مجموعه آموزشی مهارت‌های پیشرفته مدیریت

بسته آموزشی سرپرست در کلاس جهانی

ایران ۱۴۰۴

همیار ایمنی کارخانه

(ارتقای ایمنی کارکنان مبتنی بر مدیریت پیش‌گیرانه کانون‌های خطر)

(پودمان ۸)

سرشناسه	: سپهری، محمدرضا، ۱۳۳۸ -
عنوان و نام پدیدآورنده	: بسته آموزشی سرپرست در کلاس جهانی ایران ۱۴۰۴ (پودمان ۸) / مولف محمدرضا سپهری - مهرداد سلمانی.
مشخصات نشر	: تهران: مؤسسه کار و تأمین اجتماعی، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۲ ص.: مصور (رنگی): ۲۴×۱۷ س.م.
شابک	: ۳۰۰۰۰ ریال: ۷ - ۶۸ - ۵۲۴۴ - ۶۰۰ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا.
موضوع	: ایمنی صنعتی
موضوع	: محیط کار - - پیش‌بینی‌های ایمنی
شناسه افزوده	: سلمانی، مهرداد، ۱۳۵۰ -
شناسه افزوده	: مؤسسه کار و تأمین اجتماعی
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۰ ب ۵ س ۲ / ۵۵۱ TP
رده‌بندی دیویی	: ۳۶۳/۱۱
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۲۴۵۸۰۳۷

ناشر:

مؤسسه کار و تأمین اجتماعی

نام کتاب	: بسته آموزشی سرپرست در کلاس جهانی ایران ۱۴۰۴ (پودمان ۸)
مؤلف	: دکتر محمدرضا سپهری - مهندس مهرداد سلمانی
ویراستار	: مهناز عزب‌دفتری
امور فنی و هنری	: سازمان پژوهش (مهناز عزب‌دفتری)
شمارگان	: ۱۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ	: اول
تاریخ انتشار	: پاییز ۱۳۹۰
چاپ و صحافی	: شرکت چاپ افست
شابک	: ۷ - ۶۸ - ۵۲۴۴ - ۶۰۰ - ۹۷۸ ISBN: 978-600-5244-68-7
قیمت	: ۳۰۰۰۰ ریال

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

آدرس: خیابان پاسداران، ابتدای اختیاریه جنوبی، کوچه آزاده، پلاک ۵.

تلفن: ۲۲۵۶۲۷۳۳ — دورنگار: ۲۲۵۸۹۸۹۱

وبسایت: www.lssi.ir

پست الکترونیک: lssi@lssi.ir

فهرست مطالب

۱۱		مقدمه
۱۳		پیشگفتار
۱۵		راهنمای جامع پودمان
۱۵		اهداف
۱۵		نگرشی
۱۵		دانشی
۱۵		مهارتی
۱۶		ضرورت/دلایل منطقی
۱۶		شیوه‌های مؤثر استفاده از پودمان
۱۶		منابعی برای مطالعه بیشتر :
۱۷		فصل اول: آشنایی با مفاهیم همیار ایمنی
۱۹		بخش اول: حوادث و علل وقوع آنها
۱۹		کلیات
۲۰		فعالیت ۱:
۲۲		فعالیت ۲:
۲۳		انواع حوادث
۲۳		گیرکردن در دستگاه
۲۳		حوادث مربوط به نردبان
۲۴		حوادث مربوط به دنده عقب رفتن با اتومبیل
۲۴		حوادث مربوط به مایعات قابل اشتعال
۲۴		حوادث در فضاهای بسته

۲۵	حوادث ناشی از سر خوردن، یا سقوط
۲۵	حوادث حین عملیات تعمیر و نگهداری
۲۵	علل بروز حوادث
۲۶	فعالیت ۳:
۲۷	بخش دوم: آشنایی با ۵ گام ارزیابی ریسک و شناسایی کانون‌های خطر
۲۷	گام اول جستجوی خطرات
۲۷	گام دوم تعیین چه کسی و چگونه
	گام سوم ارزیابی ریسک‌ها، بروز حوادث و تصمیم‌گیری در مورد اینکه آیا اقدامات احتیاطی موجود کافی است یا اقدامات
۲۸	بیشتری باید انجام گیرد؟
۲۹	گام چهارم ثبت یافته‌ها
۳۰	گام پنجم مرور ارزیابی‌ها و الزامات
۳۰	اصل 6M
۳۱	بخش سوم: مقابله با حوادث
۳۱	چگونه می‌توان از بروز حادثه جلوگیری کرد؟
۳۱	۱- انتخاب افراد مناسب
۳۱	۲- آموزش توسط سرپرستان
۳۲	۳- لوازم حفاظت فردی
۳۴	توصیه‌های کلیدی به سرپرستان
۳۴	وظایف روزمره سرپرست در خصوص ایمنی
۳۶	هزینه حوادث
۳۷	فعالیت ۴:
۳۷	صاحبان کار
۳۸	استراتژی مدیریت ایمنی
۳۸	رویکرد عوامل انسانی
۳۸	ایمن کردن محیط کار
۳۸	ایمن کردن افراد
۴۰	آموزش
۴۲	مطالعه موردی (۱)
۴۳	مطالعه موردی (۲)
۴۴	مطالعه موردی (۳)
۴۵	مطالعه موردی (۴)
۴۶	مطالعه موردی (۵)

۴۷	 مطالعه موردی (۶)
۴۸	 مطالعه موردی (۷)
۴۹	 مطالعه موردی (۸)
۵۰	 مطالعه موردی (۹)
۵۱	 مطالعه موردی (۱۰)

فصل دوم: مجموعه آیین‌نامه‌ها ۵۳

۵۵	 آیین‌نامه حفاظت و بهداشت عمومی در کارگاه‌ها
۵۶	 بخش اول: ساختمان
۵۸	 بخش دوم: روشنایی
۵۹	 بخش سوم: تهویه و حرارت
۶۰	 بخش چهارم: جلوگیری از آتش‌سوزی و مبارزه با حریق
۶۲	 بخش پنجم: ماشین‌آلات، پوشش و حفاظت ماشین‌آلات
۶۳	 بخش ششم: وسایل الکتریکی
۶۶	 بخش هفتم: آب آشامیدنی
۶۷	 بخش هشتم: نظم و نظافت در کارگاه
۶۹	 بخش نهم: نهارخوری
۷۰	 بخش دهم: وسایل استحفاظی فردی
۷۲	 بخش یازدهم: کمک‌های اولیه
۷۵	 آیین‌نامه وسایل حفاظت انفرادی
۷۶	 بخش اول: لباس کار
۷۸	 بخش دوم: پیش‌بند
۷۹	 بخش سوم: کاسک (کلاه‌خود)
۸۰	 بخش چهارم: حفاظت چشم‌ها - عینک
۸۳	 بخش پنجم: حفاظ گوش‌ها
۸۴	 بخش ششم: کمربندهای اطمینان
۸۵	 بخش هفتم: وسایل حفاظتی دست‌ها و بازوها
۸۷	 بخش هشتم: حفاظت پاها (گتر، کفش، چکمه)
۸۷	 کفش‌ها و چکمه‌ها
۸۹	 بخش نهم: حفاظت جهاز تنفسی
۸۹	 مقررات عمومی
۹۲	 بازرسی، نگهداری و استفاده از دستگاه‌های حفاظت تنفسی

آیین‌نامه کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار	۹۵
آیین‌نامه کارهای سخت و زیان‌آور	۹۹
آیین‌نامه اجرایی کارهای سخت و زیان‌آور	۱۰۳
دستورالعمل اجرایی آیین‌نامه کارهای سخت و زیان‌آور	۱۱۰
۱ - نحوه ارایه و رسیدگی به درخواست متقاضیان مشاغل سخت و زیان‌آور	۱۱۰
۲ - کارهای سخت و زیان‌آور	۱۱۱
۳ - استانداردسازی محیط کار	۱۱۱

مقدمه

حرکت در مسیر بالندگی، بازآفرینی فرصت‌های نوآورانه و موفقیت‌آمیز در سطح جامعه از طریق پرورش سرمایه‌های انسانی دانش‌گرا، مرهون یادگیری مستمر و تحول‌گرا می‌باشد. در هزاره سوم بهسازی سرمایه‌های انسانی (کارآمدی، روزآمدی، سرآمدی) نقش بسیار مهمی در توسعه مزیت‌های رقابتی در عرصه ملی و بین‌المللی دارد. روند سریع تغییرات جوامع، مبین این واقعیت است که تلاش در بسترسازی و گسترش یادگیری و بالندگی فردی، عامل بسیار مؤثری در بهبود و تسریع یادگیری و نیز بالندگی سازمان و اجتماع می‌باشد. با تکیه بر این رهیافت، ترویج آموزش‌های تحول‌گرا کوششی از سوی مؤسسه کار و تأمین اجتماعی در بهسازی سرمایه‌های انسانی برای ارتقای مزیت‌های رقابتی سازمان‌ها و شرکت‌ها در هزاره سوم می‌باشد. در جهت پرورش منابع انسانی دانش‌گرا و تحقق کارآمدی، سرآمدی و روزآمدی؛ سرمایه‌های انسانی (به‌ویژه سرپرستان و ناظران ارشد تولید و عملیات) مجموعه آموزش‌های پیشرفته مدیریتی در راستای افق چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران با ویژگی‌های ذیل طراحی شده است:

ایران کشوری است؛

توسعه‌یافته با جایگاه اول اقتصادی،

علمی و فن‌آوری در سطح منطقه با هویت اسلامی و انقلابی،

الهام‌بخش در جهان اسلام، با تماس سازنده و تأثیرگذار در روابط بین‌الملل.

«بسته آموزشی سرپرست در کلاس جهانی» با بهره‌گیری از تجارب ملی (صنایع و شرکت‌های پیشرو داخلی) و بین‌المللی (دانش و مباحث علمی و کاربردی) و الزامات آموزش بزرگسالان (هم‌آموزی و فعالیت محور)، تهیه، تنظیم و تدوین شده است.

مخاطبان این بسته آموزشی کلیه سرپرستان و ناظران ارشد تولید و عملیات صنایع و شرکت‌های داخلی می‌باشند که عشق به آبادانی ایران اسلامی را در سینه دارند و برای اعتلای میهن اسلامی از هیچ کوششی دریغ نمی‌ورزند.

مؤسسه کار و تأمین اجتماعی در بیش از چهل سال فعالیت خود با اتکال به خداوند بزرگ، بالندگی کشور عزیزمان را آرمان خود قرار داده و با بهره‌گیری از سرمایه‌های انسانی و اجتماعی، خدمات آموزشی، پژوهشی و انتشاراتی خود را برای تولید محصولات مورد نیاز سرپرستان، کارآفرینان، کارفرمایان و کارگران در اقصی نقاط میهن اسلامی به نحو مطلوب و شایسته ارائه نموده است و با جلب رضایت و وفاداری ذینفعان و مخاطبان همواره برآن بوده که به قدر وسع خویش، دین خود را به جامعه ادا نماید لذا از تمامی متفکران، فرهیختگان، صاحب‌نظران و پیشکسوتان عرصه کار و تولید دعوت می‌نماید برای غنای بیشتر این مجموعه آموزشی، پیشنهادها و نظرات خود را به مؤسسه کار و تأمین اجتماعی ارسال نمایند.

دکتر محمدرضا سپهری

رییس مؤسسه کار و تأمین اجتماعی

۱۳۹۰

www.ketab.ir

پیشگفتار

حفظ و ارتقای سطح ایمنی کارکنان از مهمترین وظایف سرپرستان خطوط تولید و عملیات می‌باشد. همیار ایمنی، به فردی از کارکنان تولید و عملیات اطلاق می‌شود که پس از گزینش و انتخاب نهایی در راستای ارتقای سطح ایمنی رفتارها و محیط کار، علاوه بر انجام وظایف پست خود (حوزه سرپرستی) با مدیریت ایمنی بهداشت و محیط زیست همکاری نماید. همکاری مورد نظر نیازمند کسب دانش و توسعه رفتار حرفه‌ای در حوزه ایمنی و پیشگیری از حوادث در محیط‌های کاری است.

پودمان حاضر با طراحی و ارائه در ۲ فصل تلاش دارد دانش مقررات و آیین‌نامه‌های مرتبط با یک سرپرست آگاه از حوزه ایمنی و حفاظت فردی را در اختیار قرار دهد. مهمترین نگرش در توسعه فرهنگ «همیار ایمنی» ضرورت و توجه به سرمایه‌های انسانی شرکت‌ها و سازمان‌ها می‌باشد که به‌خاطر مسئولیت اجتماعی و انسانی حایز اهمیت و پاس‌داشت می‌باشد، نگهداری و ارتقای سطح ایمنی کارکنان با رویکرد مسئولیت اجتماعی، انسانی و سازمانی سخت نیازمند تلاش آگاهانه و داوطلبانه در شناخت و ایمن‌سازی کانون‌های خطر خطوط تولید و عملیات می‌باشد.

تقاضای اساسی در این پودمان به‌مشارکت هوشیارانه سرپرستان در بازشناسی کانون‌های خطر می‌باشد. پودمان حاضر پس از تلاش خود در انتقال دانش و تجارب مرتبط با حوزه ایمنی امیدوار است سرپرستان با بهره‌گیری از روش‌های ابداعی و نوآورانه فرآیندهای دسترسی به کار سالم را ارتقا و بهبود دهند.

یک اقدام نوآورانه و ابتکار عمل در حوزه سرپرستی، به‌ویژه در کنترل و اقدام‌های پیشگیرانه بروز حوادث، منجر می‌شود تا شاهد حوادث تلخ و ناگوار نباشیم.

پودمان حاضر اگرچه به بهبود شرایط حفاظت و ایمنی کارکنان می‌پردازد اما بدون تردید تمامی نکات مرتبط را شامل نمی‌شود چرا که طیف وسیعی از حوادث در کمین هستند و رفتارهای انسانی در مقابله، مشارکت پیشگیرانه غیر قابل پیش‌بینی، لذا پودمان فوق برای بهبود و جامع بودن از ظرفیت بالایی برخوردار است که می‌تواند با تجارب و نقطه‌نظرهای سرپرستان گرامی کامل‌تر و جامع‌تر شود.

مهرداد سلمانی

تابستان - ۱۳۸۹